

גיליון מספר 30 – דצמבר 2014

טיפים שימושיים לכתיבה - משולחנו של צוות העברית באכסניית הלשון במכללה¹

התאהבתי בה..... בלשון העברית

הפעם: יש מילים שמשמיעות משמעויות בשני קולות

אלה הן מילים פוליסמיות שבכוחן ליצור דו-משמעות

שמונה מילים ו"אור" אחד - לימי החנוכה

מילים פוליסמיות:

בהוראה ראשונה: צרור קיסמים הבוערים באש גדולה ומאירה:² החסידים... היו מרקדים לפניהם באבוקות של אור שבידיהן (סוכה ה ד).

אבוקה

בהוראה שנייה: לפיד, מוט שבראשו פתילה הבוערת בשלהבת גדולה: עוד יתן אבוקות של אש בגדינו (ביאליק לאחד העם).

בהוראה ראשונה: גליל מאריך עשוי פרפין או חלב או שעווה או שומן אחר ובתוכו פתילה: הנר נדלק ומשמש למאור.

בהוראה שנייה: כלי למאור ובייחוד כלי שנתנו בו שמן ופתילה למאור: והעלה את-נרתיך (של המנורה) והאיר על-עבר פניה (שמות כ"ה ל"ז).

נר

בהוראה שלישית: כינוי מקוצר לברכת מאורי-האש שמברכים על כוס הבדלה במוצאי-שבת: נר ובשמים ומזון והבדלה (ברכות ח ה).

בהוראה ראשונה: האנרגיה הקורנת בצורת גלים אלקטרומגנטיים ומעוררת את חוש-הראייה של כל חי לראות את העצמים השונים: ויבדל אלהים בין האור ובין החשך (בראשית א ד).

בהוראה שנייה: מקור האור, מאור: לעשה אורים גדלים [...] את השמש [...] את הירח וכוכבים (תהילים קל"ו ז-ט).

אור

בהוראה שלישית: סמל וכנוי לכל דבר חיובי, מזהיר, מהנה: אור החיים (תהילים נ"ו י"ד).

בהוראה ראשונה: היעדר אור, אופל, אפלה, עלטה: תשת-חשך ויהי לילה (תהילים ק"ד כ).

בהוראה שנייה: סמל לצרה, ליגון לפורענות ועוד: יום שאה ומשואה, יום חשך ואפלה (צפניה א ט"ו).

חשך

בהוראה שלישית: בערות, ריאקציה, שנאת קדמה: תקופות של חושך בימי הביניים.

בהוראה ראשונה: דגל המתנוסס על תורן: המוכר את הספינה מכר את התרן ואת הנס (בבא בתרא ה א).

בהוראה שנייה: מוט גבוה כלונס לתלות עליו דבר מה לאות סימן: ויעש משה נחש נחשת וישמהו על-הנס (במדבר כ"א ט).

נס

בהוראה שלישית: [נס 2 הרחבה לנס 1]: מעשה פלא, דבר שלמעלה מהטבע: ברוך שעשה נסים לאבותינו (ברכות ט א).

¹ ד"ר עדית שר מרכזת, שיר בן-דוד
² ההוראות ממילון אבן-שושן

המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי בבאר-שבע בע"מ (חל"צ)

רח' יהודה הלוי 33 ת"ד 4301 באר-שבע 84536 טל': 08-6402777 פקס: 08-6413020
חל"צ 511262669

בהוראה ראשונה: כוח, עוז, תוקף, חוזק: ואל-יתהלל הגבור בגבורתו (ירמיה ט כ"ב).
בהוראה שנייה: עלילות גדולות, מעשה נועז: ויתר כל-דברי אסא וכל-גבורתו וכל-אשר עשה (מלכים א ט"ו כ"ג).
בהוראה שלישית: שם הספירה השישית בעשר הספירות שבקבלה (כתר, חכמה, בינה, חסד, תפארת, גבורה, נצח, הוד, יסוד, מלכות).
הגבורה: תואר-כבוד לאלוהים: כל דבור ודבור שצא (בְּהַר סִינַי) מפי הגבורה נחלק לשבעים לשונות (שבת פ"ח).

גבורה

בהוראה ראשונה: כוח, גבורה, אומץ: תדרכי נפשי עז (שופטים ה כ"א).
בהוראה שנייה: מחסה, מבצר, מגן: אלהים לנו מחסה ועז (תהילים מ"ו ב).
בהוראה שלישית: פאר, הוד, הדר: לבשי עז, ציון לבשי בגדי תפארתך רושלים עיר הקדש (ישעיה נ"ב א).

עז

בהוראה ראשונה: סלע גדול, צוק: כי-מראש צרים אראנו (במדבר כ"ג ט).
בהוראה שנייה: מצודה, מבצר, בייחוד כינוי לאלוהים המשמש מחסה-עוז לצדיק: הצור תמים פעלו (דברים ל"ב ד).
צור-מחצבתו: המקור, הגזע, העם והמולדת שמהם יצא אדם [על פי ישעיה נ"א א] הביטו אל-צור חצבתם].

צור

בהוראה ראשונה: גרגר, פרור, חלק קטן: ויהי כחול זרעך וצאצאי מעידך כמעותיו (ישעיה מ"ח י"ט).
בהוראה שנייה: גרעין של פרות: אדם נוטל מעה אחת מפטמה של קשות ונוטעה[...]. מעה אחת מפטמה של אבטיח[...]. של תפוח ונותן בתוך גמא אחת (ירושלמי כלאים כ"ז א).
בהוראה שלישית: שם של מטבע קטן, נקרא גם "גרה", ערכו ששית הדינר או חלק העשרים וארבעה בסלע: נותן אדם מעה לחנני ולנחתום (עירובין ז י"א).
מעות-של-חנכה: כינוי למתנות הכסף שמקבלים הילדים מהוריהם ומקרוביהם בימי החנוכה.

מעה

ונגמור בשיר מזמור...

(חנניה ריכמן, פתגמים ומכתמים)

אין האדם חייב לכתוב

על מה שהוא חושב;

אך הוא תמיד חייב לחשוב

על מה שהוא כותב.